בעזהשי"ת

מַיִם עֲמֻקִּים עֵצָה בְּלֵב אִישׁ וְאִישׁ תְּבוּנָה יְדַלֶּנָּה

סטריקוב

עצה ותבונה

דברי תורה
מכ"ק מרן אדמו"ר זצללה"ה
'עומק לב'

שיעורים ושיחות קודש
מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
'מים עמוקים'
'דולה התבונה'

פרשת **וישלח** תשפ"ז

מכון זכור לאברהם
סטריקוב

קובץ דל"ב

ערש"ק
פרשת וישלח
תשפ"ז

לתרומות והנצחות:
052-7620204

לקבלת הגליון בדוא"ל:
a609200101002@gmail.com

יו"ל ע"י
מכון זכור לאברהם
סטריקוב
רחוב דוד 32 ירושלים

נודב ע"י
הרב אברהם אביגדור נחום פרנקל שליט"א
ירושלים

לרגל שמחת הולדת הבן למז"ט

אחת היא הברכה קדם הסבים החשובים
הרה"ח רבי **יהושע פייבל פרנקל** שליט"א
אב"י בעיה"ת לייקווד ניו ג'רזי

מורינו הרה"ג ר' **ישעיהו פרנקל** שליט"א
חדב"נ כ"ק אדמו"ר זצוק"ל, רב ביהמ"ד קראקא

יה"ר שירוו רוב נחת דקדושה
מכל יוצ"ח.

ניתן להאזין לשיעורי
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
מדי ליל שישי בשידור חי
במערכת 'קול סטריקוב'
מס' 072-3371263 שלוחה 4.
במו כן ניתן להאזין לאחר השיעור

וכן בקו שיעורי כ"ק מרן
אדמו"ר שליט"א ב'קול הלשון'
מס' 073-2951269 שלוחה 1.

חבורת "בני עולם הבא"
דחסידי סטריקוב
בייסדו ובנשיאותו
של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
***
קו הבחינות: **077-437-9774**
מידי יום חמישי מתקיימת הבחינה
ניתן לענות על התשובות עד ליום ב' שלאחמ"כ בערב

סדרי הלימודים בחבורת ההלכה – משנ"ב ח"ב

השבוע - פר' וישלח	קפ"ד – קפ"ה
שבוע הבא – פר' וישב **שואלין ודורשין:**	קפ"ו – קפ"ח ה' תרע"ו

וישלח

כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה (לב, ה).

וברש"י: "'גרתי', לא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך שברכני 'הוה גביר לאחיך', שהרי לא נתקיימה בי".

ולבא' כוונת יעקב הייתה לומר לעשיו שמזה שלא נתקיימו בו הברכות עד כאן כנראה שלא חלו עליו כלל. והוא תמוה הייתכן שפקפק יעקב בכח ברכותיו של אביו יצחק (וראה גור אריה שהקשה מעין זה).

ויש (ראה לבוש) שביארו, שהרי יצחק בירך את יעקב רק על דעת שישמור ויקייס התורה והמצוות, וכפי שאמר לעשיו (לעיל כז, מ וברש"י שם) "והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך". ואמר יעקב לעשיו שלא נתקיימו בו הברכות כיוון שלא היה ראוי להם.

וי"ל באו"א, שבוודאי האמין יעקב באמונה שלמה שחלו עליו הברכות, ואף אם אמנם לא נתקיימו בו עדיין, מ"מ היה בטוח שיתקיימו לאחר זמן, ואף אם לא יתקיימו בו יתקיימו בזרעו, כי הברכה לא ניתנה רק לו אלא לדורותיו הבאים, ועוד תבוא העת שיתקיימו הברכות במלואם, וגם ברכה זו 'הוה גביר לאחיך', שעם ישראל ישלטו בגוייס, אף שלא אירע הדבר אצלו.

אך לעשיו לא היה אכפת ליה מה שיהיה בדורות הבאים, ורק מה שהווה כעת. וכנגד זה אמר לו יעקב 'אינך כדאי לשנוא אותי' כי אף שהברכה תתקייס בזרעי, הרי זה לא אכפת לך רק מהמצב דהשתא, וכעת לא נתקיימה בי הברכה (וראה גור אריה שביאר עד"ז).

ודבר זה הוא יסוד ההפרש שבין יעקב לעשיו, כי עשיו חי תמיד במחשבה רק על הזמן שהוא עומד בו,

ולא הסתכל כלל על העתיד לבוא, וכמנהג אנשים גסים והמוניים. ומילו יעקב איש המעלה חשב לא רק על הזמן ההווה אלא על כל העתיד לבוא, אף לזמן מאוחר לדורות ולדורי דורות, כהחכם אשר עיניו בראשו.

ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך (שם, ו).

וברש"י: "שור וחמור, דרך ארץ לומר על שוורים הרבה שור, אלא אומר לחבירו, בלילה קרא התרנגול, ומינו אומר קראו התרנגולים".

ויש לבאר עניין ה'דרך ארץ' זה, דהנה כתב הרמב"ן (פסוק ט) שכל פרשה זו של פגישת יעקב אחינו ע"ה עם עשיו אחיו, וכל ההכנות שעשה יעקב לזה, בדורון ותפילה ומלחמה (קה"ר פ"ט סי"ח), זהו רמז גם לדורות לבני ישראל מה יהיה עמהם בזמן הגלות ואיך יתנהגו עם האומות המשעבדות אותם. ועל דרך "מעשה אבות סימן לבנים" (מדרש תנחומא פר' לך לך סי"ט, רמב"ן לעיל יב, ו).

ואיתא במדרש (דב"ר פ"א סי"ט): "אם רואים אותו שמבקש להתגרות בכם אל תעמדו כנגדו אלא הניחו עלמכם ממנו עד שיעבור עולמו", ומזה נזה ג"כ שבעת הגלות נריכים בני ישראל לנהוג בפני הגויים בהנעה, ולא להרות רחבות ועזירות, אלא להניח את אשר להם, ולהרות כאילו אין לנו מאומה.

ובן כאן גבי יעקב, כאשר היה עומד לפגוש את עשיו, אף שהיה נריך לשלוח לו דורון גדול, כדי למנוע אין בעיניו, ודבר זה הוא לכאורה היפך ממידת 'הניחו עלמכם', מ"מ גם בזמנ כזה המחייב לנהוג שלא בהנעה נריך להסתיר ככל האפשר. ולכן אמר יעקב 'ויהי לי שור וחמור' בלשון יחיד, כדי להניע את רוב עושרו שיש לו המון שוורים וחמורים (ולא היה זה שקר כיון שאנ תיקון הלשון אפשר לומר על הרבה בלשון יחיד, וכמו ש'אלף אומר לחבירו, בלילה קרא התרנגול, ומינו אומר קראו התרנגולים'). וזהו 'דרך ארץ', היינו שזוהי ההנהגה הרצויה הנדרשת מישראל בעמדו לפני עשיו. ומזה נלמד לבנ"י בהיותם בגלות שיניחו

את עצמם, ואף באופן שצריכים לגלות מעט, יסתירו ככל האפשר.

ויש לפרש בזה ג"כ מה שאמר 'ויהי לי שור וחמור', בלשון עבר. שגם בזה בא להמעיט ולהצניע רוב עושרו, כאומר, אמנם רכושי רב, אבל אין לי מזה מזה תועלת מאומה, והוא בעיני כאילו עבר ובטל מן העולם.

וזהו המשך הכתוב 'ואשלחה להגיד לאדני למצא חן בעיניך', אשר בפשטות קאי על שליחת הדורון, אכן לפ"ז הוה ליה למימר 'ואשלחה לאדני', ומהו 'ואשלחה להגיד'. אלא הכוונה שבהגדה זו, של 'ויהי לי שור וחמור' בלשון יחיד ובלשון עבר, שבה מצניע ומסתיר את עצמו, יצליח בפגישתו עם עשיו ולא יגע בו לרעה.

עוד י"ל ע"ד האמור בעניין אחר, שזהו הוראה ברוחניות, שהדרך הישרה שיבור לו האדם שתמיד יעצור ויצניע את כוחותיו, ולא יגלה ויפרסם כל מה שיש לו בבתי גוואי.

והנה כאן התכונן יעקב אבינו ע"ה ג"כ למלחמה, והמלחמה לא הייתה גשמית בלבד, אלא גם עם הכוחות העליונים בהם מושרש עשיו, וכמבואר בהמשך הפרשה (לב, כה, בר"ר פע"ז ס"ג) שנלחם עם שרו של עשיו. והדרך הוא שכאשר מתכוננים למלחמה משתדל כל צד להראות את כוחותיו, כדי להפיל מורא ופחד על הצד שכנגד, ולכאורה גם יעקב אבינו ע"ה היה צריך לגלות כאן את כל כוחותיו הרוחניים בעומדו לפני מלחמה רוחנית כבדה כזו.

אמנם לא כן עשה, אלא דווקא במצב זה דיבר על עצמו בלשון המעטה, ואמר על שוורים הרבה לשון יחיד, ומרומז בזה ג"כ כוחותיו הרוחניים (ראה בר"ר פע"ה ס"ו), שהסתירם והצניעם שלא יתגלה עד היכן הדברים מגיעים ובאיזו מעלה ומדריגה גדולה הוא עומד, כי אדרבה, ע"י ההצפנה והצנעה אפשר לזכות להצלחה במלחמה הגדולה עם כוחות הרע. ודבר זה מונח ג"כ בדברי חז"ל הנ"ל 'הצפינו עצמכם', שהיא הוראה לבנ"י בהיותם תחת שלטון האומות, ושריהם העליונים, לבל יחשבו שיש להם לגלות ולפרסם את כוחותיהם הרוחניים, אלא אדרבה יש להם להצניעם ולהסתירם ודווקא אז יזכו לנצח.

עזים מאתים ותישים עשרים וגו' (שם, טו).

וברש"י: "מאתים עזים לריכות עשריס תישים, וכן כולס, הזכריס כדי לורך הנקבות" וכו', יעו"ס.

וי"ל שבשלמו לו כולם - בחופן שלח יחסרו זכריס ביחס לנקבות, שבדבר זה תלוי קיום המין - ביקש יעקב לרמז לו עניין קיום העולם. ולומר לו, כי במלחמתו עמו הרי הוא מתעסק בדבר שתלוי בו כל קיום העולם, כי התגברותו של יעקב על עשיו היא קיום העולם, ולהיפך חלילה והוא חורבנו של עולם, לכן שלח לו בחופן הזה המורה על קיום העולם, להזהירו שיחדל ממעשיו נגדו שהם מונעים קיום העולם.

והנה פרט זה, של קיום המין בחופן שיהיו זכריס כדי לורך הנקבות, היא קיום העולם בטבע, ורמז לו יעקב שגם הדברים הטבעיים המקיימים את העולם תלויים בהתגברותו של יעקב על עשיו.

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר (שם, כה).

וברש"י: "שכח פכיס קטנים וחזר עליהם". וי"ל שהנה כל פרשה זו של התאבקות יעקב עם שרו של עשיו רומזת למצבים הקשים שיבואו על בני ישראל בזמן הגלות, שייאנקו תחת ידם של אומות העולם בגזירות קשות ורעות וניסיונות מרים (ראה לק' ד"ה וירא).

ואיתא בגמרא (סנהדרין עד.): "לא שנו אלא שלח בשעת גזרת המלכות, אבל בשעת גזרת המלכות אפילו מלוה קלה יהרג ואל יעבור וכו', מאי מלוה קלה אמר רבא בר רב יצחק אמר רב אפילו לשנויי ערקתא דמסאנא".

וזהו שרמז יעקב במה שחזר על 'פכיס קטנים', שבשעה זו שמתאבקים עם שרו של עשיו, 'שעת גזרת המלכות', אז נדרשת מסירות נפש אפילו על מצוות קלות.

דולה התבונה

הענוה כלי להשיג כל הקדושות

שיחת קודש ליל שישי פרשת וישלח תשע״ד

הדרך להתמודד עם עשו כאשר הוא שואל מאין באת וכו׳

בפרשה דידן טמונים עניינים יסודיים שמרומזים במלחמות שהיה ליעקב עם עשו אחיו.

מטו משמיה **דהחידושי הרי״ם זי״ע עה״פ** (בראשית לג, יח-יט) ״כי יפגשך עשו אחי ושאלך לאמר למי אתה ואנה תלך ולמי אלה לפניך, ואמרת לעבדך ליעקב מנחה הוא שלוחה לאדני לעשו והנה גם הוא אחרינו״, שמרומזים כאן ג׳ השאלות שמובאים במשנה (סוטה ג, ח) ״עקביא בן מהללאל אומר, הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה. דע מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון״. שאותם השאלות יכולים להגיע אף שלא ממקור טהור ע״י עשו, ויש לאדם לחקור היטב בתוכיותו אם המה נשאלים אצלו ע״י המשנה, או ע״י עשו. ואם וכאשר מתברר אצלו שזה מגיע מבחינת העשו שבו, עצתו הוא לענות על שאלות אלו בבחינת גדלות. על השאלה ״מאין באת״, יש לו לענות, ששייך הוא ״לעבדך ליעקב. מנחה הוא שלוחה״, היינו בחינת מסירות נפש, שזוכים אנו למסור נפשנו להשי״ת. והוא כפי שמובא הרבה **בספרים** הק׳ בענין כפילות המשנה, שהיה לה לכאורה לכתוב ״דע שבאת מטיפה סרוחה״ וכו׳. אלא כוונת המשנה לומר שישנם פעמים שיש לחשוב שמקורו מתחת כסא הכבוד, ועתיד לילך להתקרב לריבון העולמים, ולידבק אליו, שכל

אלו הדברים יכולים להביא את האדם לבחינת גדלות, כשמנסהו יצרו להעבירו על דעתו ועל דעת קונו.

׳קטונתי׳ בניגון של גדלות

הנה בפסוק (בראשית לב, יא) ״קטונתי מכל החסדים״, **תיבת ׳קטונתי׳ הוי נגינתו בטעם ׳אזלא גרש׳. וישנם שמגיהים לנגן בטעם ׳רביעי׳, וטעמם ונימוקם עמם דאין נכנס לכאן לנגן תיבת ׳קטונתי׳ בטעם גדלות כדוגמת ׳אזלא גרש׳, אלא בטעם של הכנעה כ׳רביעי׳.**

ואולי ניתן לפרש בדרך אפשר ליישב הגירסא לנגן ׳אזלא גרש׳, כי אף שיש להיות בבחינת ׳קטונתי׳, להקטין עצמו בענוה ושפלות רוח, מ״מ יש להיות במקצת בבחינת גדלות והתחזקות, כדי שלא ליפול לידי עשו.

נסיון הדור - חוסר הכרה בערך עצמו

ובדורנו אנו עיקר הקושי הוא בענין הזה של הכנעה יתירה וענוה פסולה. ואף שישנו גם קושי בבחינת הגאוה, מ״מ אין הוא קשה כ״כ, אלא עיקר הניסיון הוא בהיפוך.

והנה כל **הספה״ק** מלאים מזה הענין לחזק לבבות ישראל. ואף הוא ממה שחידש **הבעש״ט** בדרכו הק׳, שיש להפסיק להלחם עם היצה״ר בדרך ההכנעה ושפלות, אלא יש להלחם עמו ע״י ההתחזקות. שלא ליפול לענוה פסולה. ויש להתעורר מהכתוב בספרים הק׳, ויש לנצל את התועלת מהלימוד בספרים לשם כך, שיש עיתים רבות שהאדם מיואש בנפשו ואין מכיר בכוחותיו, וחושב שענין זה אין שייך לו. ובאמת אינו כן.

תפקיד היצר לפתות את האדם באופן שלא ישמע לו

ישנו מאמר נשגב של המגיד מקאזניץ זי״ע **בעבודת ישראל** (נפרסמו, ד״ה שמעתי) שמבאר בשם חכם אחד, ביאור דברי המדרש (ב״ר עמ ו) **עה״פ** (בראשית לב, כז) ״שלחני כי עלה השחר״ שאמר המלאך ליעקב שהגיע זמנו לומר שירה. והנה משמע מדברי המדרש שרק עתה הגיע זמנו לומר שירה, ואינו מובן מדוע דווקא בעת הוא

הזמן שלו. וביאר אותו חכם, שהנה זמנו של מלאך לומר שירה הוא בעת השיגו את תפקידו שייעד לו הקב"ה, ועושה בשלימות שליחותו. וכגון מלאך מיכאל, אזי הוא כשמלמד זכות על כלל ישראל, ופועל שיושפע עליהם חסדים. והנה שרו של עשו הם"ם, תפקידו הוא לפתות האדם שלא לשמוע לרצון השי"ת. אך איתא בזוה"ק (מ"ג קסג ע"ג) משל, שמבאר שבעצם רצונו ותפקידו הוא, שהוא יפתה את האדם אך האדם לא ישמע לו כלל. והנה יעקב כפי שמובא בחז"ל לא פגם כהוא זה, ולא שמע ליצרו בשום בחינה שהיא. ועתה כשנאבק עמו שרו של עשו אין הכוונה שהיה כפשוטו, אלא הכוונה שניסהו בניסיונות קשים ומרים, ועכ"ז התגבר עליו יעקב אבינו ע"ה מכל וכל. ואז נתקיים לראשונה באופן מושלם תפקידו של הסט"א, שניסהו בכל מה שיכול ולא שמע לו יעקב. לכך דייקא בעת זו הגיע זמנו לומר שירה.

ומציין שהדברים מתאימים למה שביאר על הפסוק (מלכים ו, ו) "ויאמר המן בליבו למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני", שביאר במחשבת המן שסבר, שהלא כל הנחת רוח שיש למלך מלכו של עולם הוא "ממני", ע"י פיתויי וכנ"ל. וא"כ מן הראוי הוא להינתן לי מן המלך יקר וגדולה.

ובהמשך דבריו על פסוקי ההפטרה מבאר עפי"ז מה שנאמר (עובדיה פ' ו) "איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו", דאיתא בגמרא (ב"ק ג:) שתרגומו של "נבעו מצפוניו" הוא "נתגלו מטמרוהי", היינו שנתגלה מטמוניו ומסתוריו מה מונח בפנימיותו, דהגם שנדמה לנו כי הוא השר הגרוע והוא היצר הרע הוא השטן, מכל מקום כל זה הוא רק חיצונותו אבל פנימותו הוא טוב בוודאי ואין רוצה להחטיא לבר ישראל, אלא לפתותו מדרך טובה ובן חכם יתחזק עליו ויאמר לו נואש ולא יאבה לו ולא ישמע לקולו, והשר הזה נברא בתכלית זה בהסתר אבל לגילוי עין הראות נדמה כי הוא היצר הרע הגרוע. והנה בימי יעקב כאשר נאבק עמו השר וירא כי לא יכול לו ויאמר שלחני הגיע זמני לומר שירה, אז נתגלה כל תכלית כוונת בריאתו אשר נברא כי חפץ בטוב האדם ושמח באמת בזה וכמו שברך את יעקב ורצה לומר שירה. וזהו שאמר "איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו", כלומר נתגלה הפנימית שלך על ידי הצדיק יעקב אבינו ע"ה.

ומוסיף על דרך רמז וזל״ק: **ובדרך רמז נאמר כי עשו במילואו עי״ן שי״ן ו״ו, והנה** המילוי בלבדו **הוא** הנעלם והמכוסה **שבאותיותיו עולה קכ״ו שם אדנ״י בריבוע** היינו **א, אד, אדנ, אדני, שהוא** בגימטריא קכ״ו, **שהוא בכתר שבמלכות,** היינו שלימות המלכות, **רומז שהפנימית שבעשו הוא** רק **טוב ומסכים גם כן לכתר מלכות הבורא** ית״ש, עכתדה״ק.

מהותו של שרו של עשו - עירוב טוב ברע

איתא בספר **ישועות מלכו** מהגאון רבי יהושע מקוטנא זצ״ל בשם אביו לבאר בענין שאלת יעקב לשרו של עשו ״מה שמך״, ותשובת המלאך ״למה זה תשאל לשמי״, היינו שאצל המלאכים לא שייך שם פרטי. וקשה וכי יעקב אבינו עלה על דעתו דהוא אדם ולא מלאך, הלא בוודאי ידע שהוא מלאך, וא״כ מדוע שאל לשמו. דהא בוודאי ידע דאצל מלאך לא שייך שם. ומבאר דיעקב אבינו רצה שהמלאך יבאר לו מה מהותו, דמחד גיסא הוא מלאך מן השמים, ומאידך גיסא הלא הוא שרו של עשו שנלחם עמו שלא יעשה רצונו ית׳. וענה לו המלאך ״למה זה תשאל לשמי״, היינו דזה גופא הוא מהותי - עירוב טוב ברע.

ולדרכנו נבאר דזה גופא אמר לו שרו של עשו, דאכן בחיצוניות הדברים נראה אני מפעולותי ומעשי כרע, שמפתה אני לעשות כנגד רצונו ית׳, אך בפנימיותי רצוני שלא ישמעו לי בני אדם וכנ״ל.

סוד ענין לבסומי בפורים

ונראה להוסיף בדברי המגיד מקאז׳ניץ בענין המן, ולבאר בזה ענין מצות משתה ושמחה בפורים שאמרו חז״ל (מגילה ז ע״ב) ״חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי״. ולכאורה אינו מובן כלל ענין מצוה זו.

אמנם להאמור אתי שפיר, כי המן הוא שורש הרע, קליפת עמלק, ולכן זהו ענין המצוה, לגלות פנימיותו של המן, שבמהותו רצונו הוא זה גופא שינצחוהו, וכל מה שנראה שנלחם, הוא רק בחיצוניות. ובאמצעות המשתה ושמחה יוצא האדם מהסתכלותו החיצונית והגשמית, ומסתכל באופן פנימי רוחני ונעלה, ורק ע״י

הסתכלות זו יכול לראות בהמן שהוא תכלית הרע את שורשו הטוב, בבחינת "למי יחפוץ המלך לעשות יקר ממני", שזה גופא המטרה במצוה זו ביום הפורים, שיגיע האדם לאופן הסתכלות זו שמה שנראה לו שנלחם עמו יצרו הוא הכל שקר והסתרה.

ואפשר לומר דזהו הענין מה שנוהגים לשתות 'לחיים', דהוא להכנם למעין אותו אופן של הסתכלות הפנימית שישנו בימי הפורים, אשר כאמור רק ע"י ששותים 'לחיים' ונכנם יין יצר סוד, אזי מתגלה פנימיות ענין זה.

גנות הגאוה והישות

הקאז'ניצער מגיד בפרשה דידן מביא יסוד גדול עה"פ (בראשית ו, ג) "ואלה המלכים אשר מלכו לפני מלוך מלך על ישראל", בשם **המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע** שאמר בקדשו שכל אדם המתנשא בקרבו, הוא בבחינת מלכים דמיתו, ומנים תבירים רח"ל.

ובעצם ענין זה של מלכים דמיתו וכו', הוא ענין על פי קבלה, שהיה בחינה של ז' מלכים שמלכו, ולא יכלו להתקיים ומתו, ואח"כ היה בחינה של תיקון בהם. ופירש הוא ז"ל שבחינת אותם המלכים על דרך העבודה הוה, מי שהוא בעל יישות, שאין יכול הוא להתקיים. והנה בחינת התיקון באותם המלכים היה, על ידי שם מ"ה. וכמו כן על פי דרך העבודה תיקון אתו האדם הוא ע"י שישפיל עצמו באופן של "מה", שאדם יודע כי מה הוא.

וזהו פירש הכתוב "ואלה המלכים אשר מלכו לפני מלוך מלך על ישראל", דמלך ישראל הלא הוא השי"ת, ואדם שמתנשא עצמו לפני מלוך מלך על ישראל. הוא הוא אותו הבחינה של שבירה, ובחינת מלכים דמיתו, כמבואר בהמשך הפסוק.

כשאין אחדות הוא עולם התוהו

ובישמח ישראל מביא בשם הרה"ק **רבי דב בעריש מביאלע זי"ע**, על דרך זה אך באופן אחר, והוא שאותם המלכים נקראים בשם 'עולם התוהו'. ופירש הוא ז"ל דעולם התוהו הוא בבחינת נקודות ללא שום חיבור, משא"כ עולם התיקון שבו ע"י

כללות הכל נעשה גוון. ומבאר הישמח ישראל כוונתו כנ״ל, שבעולם התוהו כל אחד הוא בעל גאוה לעצמו, ואין מכניע עצמו להיכלל לשני, משא״כ בעולם התיקון שענינו הוא הכנעה, אזי כל אחד מתחבר לשני.

השתחוויות של יעקב לבוא לבחינת 'מה'

ועל פי דברים אלו ניתן להבין ענין נעלם בפרשתן, שכתיב (בראשית לג ג) שהשתחוה יעקב אבינו שבע פעמים עד גשתו עד אחיו. וכבר מובא ברבינו בחיי שהוא בבחינת "שבע יפול צדיק וקם" (משלי כד טז), ואין זה מספר מקרי.

ואיתא בהמקנה על דברי הגמרא (קידושין כט.) שהיה מזיק בבית מדרשו של אביי וכשהגיע רבי אחא בר יעקב להתם ללמוד תורה ציווה אביי שלא יתן לו שום אדם מקום ללון וואת כדי שכך יצטרך ללון בביהמ״ד ועי״ז ינצלו מן המזיק, וכך הוה, שהיות שלא היה לו היכן ללון הלך ללון באותו ביהמ״ד, ונגלה לו שם המזיק כתנין שיש לו שבעה ראשים, אזי השתחווה לו רבי אחא בר יעקב שבע פעמים, ועל ידי כך ביטלו, כשבכל השתחוויה נפל ראשו האחד. ומבאר המקנה שם דאותם השבע פעמים הם כנגד וכעין ההשתחוויות שהשתחוה יעקב אבינו.

וביאור הדברים הוא על פי האמור, שהלא ענין השבע פעמים המה כנגד הז׳ מידות (כמבואר שם בהרש״ש ומביאו המקנה שם), וענין ההשתחוויות המה ענין 'מה', הכנעה, שכנגד כל כח של רע מהז׳ ספירות דסטרא אחרא, הוצרך לבחינה של 'מה', ומבאר שם המקנה שענין ההשתחוויה גרם שנתהפך עשו וכן המזיק לטוב עיי״ש[א]. והיינו כדברינו, דעל ידי הכנעה נעשה בחינה של עולם התיקון, שמתקן כל כוחות הרע

א) ולחיבת הקודש ולהבנת הדברים נעתיק דבריו הק׳: "ועיין עוד במהרש״א ז״ל שכתב בז׳ רישוותיה הוא כנגד ז׳ כוחות הטומאה שהביא נחש לעולם, ובכל כריעה הכניע כח אחד ע״ש. ואפשר לפרש בזה הא דכתיב גבי יעקב "וישתחוה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו וישקיהו", ועיין ברש״י ז״ל שפירש שבאותו שעה נשקו בכל לבו וחזר למוטב. וידוע ששרו של עשו הוא השטן והוא שורש נחש והוא נלחם בתחילה עם יעקב והחזירו למוטב וברכו, כמו שכתבנו בחידושינו בפסוק "כי שרית" וגו׳. וזהו שאמר "ראיתי פניך כראות פני אלקים ותרציני", ור״ל כמו שהכניע המלאך והחזירו למוטב, כן החזיר אותו לרצונו והכניע אותו בשבעה כריעות כדאמר בשמעתין, וכן פירש״י ז״ל כיון שראה כל כריעות אלו וכו׳, וההשתחויות היו להתפלל לה׳ להכניע כל ז׳ כוחות הטומאה".

והתוהו בכל הז' מידות ומכניסם לקדושה, דמאחר שכל עניינם וכוחם הוא הגאוה לכן כשמכניע עצמו נעשה בחינת אתהפכא וכנ"ל.

דברי התוס' דהמלאכים החדשים מתחייבים כליה בהקדימם השירה

עוד ישנו דבר פלא שאולי ענינו וביאורו הוא על אותו דרך ואופן. והוא, שמובא בתוספות במסכת חגיגה (יג: ד"ה מזיעתן של חיות) **מזיעתן של חיות: ויוצאים ממנו מלאכים ואומרים שירה ומיד נטרדים. והכי מצינו במדרש** (מיכה ג, כג) **"חדשים לבקרים", שבורא מלאכים בכל יום ואומרים שירה ונטרדין להן, כדאמר בממוך משום שיש אות במלאכים הקבועים שממתינים זה לזה לומר שירה, ואלו החדשים שאינם יודעים הדת ממהרין לשורר ונתחייבו כליה. והיינו אשר תקנו ויסדו אנשי כנסת הגדולה ביוצר "ונותנין רשות זה לזה קדושה כולם כאחד עונין ואומרים". וגם למעלה "יוצר משרתים ואשר משרתיו כולם עומדים ברום עולם", כלומר בכל יום בורא חדשים ונטרדין, אבל משרתיו קבועים ועומדין לעד.**

ביאור הגר"ח קניבסקי דחיובא רמיא ללמוד נימוסי המקום

וראיתי מובא **שהגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל שאל את הגר"ח קניבסקי (שליט"א) [זצ"ל]** בביאור דברי התוס' הנ"ל, שבפשטות אינו מובן, וכי מפני שחשקה נפשם לומר שירה ואומרים לפני הכלל כולו, יתחייבו כליה. וענה לו שמוכח מדברי התוס' שיש לו לאדם לברר נימוסי המקום שהולך לשם, והיות שלא ביררו המנהג ועי"ז לא קיימו מה שנהגו שלא לומר שירה לפני כללות הציבור, בדין הוא שיתחייבו כליה, עכ"ד.

עולם התוהו כהכנה לעולם התיקון

אך לפי מה שנתפרש לעיל, ההבנה היא הרבה יותר עמוקה ואמיתית, ונבאר בהקדם מה שיש להעיר בדברי המגיד הק' ממעזריטש הנ"ל, דחלילה לומר בענין המלכים דמיתו, שהקב"ה ברא אותם העולמות כדי שיתקיימו, אך היות שפגמו בבחינת גאוה ואמרו אני אמלוך אזי נחרב מפעלו ית' והוצרך לעשות עולם התיקון. חלילה לומר כן, ולא יעלה כן על דעת שום נברא. אלא הענין הוא, דכדי להגיע לתיקון מוכרחים קודם

להיות במצב של שבירה, ומלכים דמיתו, וכדרך משל, הלא אין אדם נולד מושלם, ואינו סתם כך כדי להקשות על האדם, אלא כל שלימותו ומציאותו בא מנפילותיו. ואף מצאנו כדוגמת זה בדברי הגמרא (מגיגה יד.) אין אדם עומד על דברי תורה אלא א״כ נכשל בהם.

פגם המלאכים שנפרדים לומר שירה לעצמם

ועתה נבוא לביאור דברי התום׳, דזהו ענין פגם המלאכים שנטרדים מחמת שממהרין לשורר ונתחייבו כליה, כי זהו בחינה זו של עולם התוהו, דכל הענין של אמירת שירה באופן נפרד מגיע מזה הענין של אנא אמלוך, שמרגיש בנפשו שביכולתו ובכוחו לומר לבדו, וזהו בבחינת הנקודות שאמר הרה״ק מביאלע, שאינו מתחבר עם הכלל אלא הוא נפרד לומר לבדו השירה. אי לכך מוכרח המלאך הלז להתבטל מן העולם, דאין עולם התוהו יכול להתקיים, ונעשה בו בחינת שבירה ומלכים דמיתו, ולכך נתחייבו כליה כדברי התום׳. והא דנבראים המלאכים באופן זה, כבר בארנו לעיל דישנה כוונה מיוחדת בבחינת עולם התוהו, ומוכרח להיות מלאכים שיתבטלו, כדי שיתקיימו המלאכים שהמה מעולם התיקון שהם המלאכים שממתינים לומר שירה, שהם בבחינת ׳מה׳, שמכניעים עצמם, וכל אחד מתחבר אל השני וממתין לו לומר שירה עמו. ולפי דברים אלו מובנים על נכון דברי התום׳.

החזרה סגולה לזכרון

הנה ידוע שהיה דרכו של קדוש ה׳ **הרה״ק מבעלזא זי״ע** לומר לבחורים, שענין החזרה מלבד שהוא מועיל על פי הטבע לזכור את הנלמד, הוא מועיל גם כן באופן סגולי. וישנם שחוקרים מה היתה כוונתו באומרו זה, דמאי נפקא מינה אי גם זוכרים באופן סגולי, שלמעשה איך שיהיה חזרה מועלת לזיכרון. ומ״מ יש להתבונן בעצם הענין מדוע הוה חזרה סגולה לזכור.

ויש לומר לפי האמור, דהנה לימוד פעם אחד הוא בבחינת אותם המלאכים הממהרים לשורר, ״מ׳כאפט א שטיקל גמרא״ מבלי לחזור עליו, והסיבה שאין חוזרים הוא מכיוון שמרגיש בנפשו שכבר יודע הוא את דברי הגמרא היטב, ומה לו לחזור עוד, והוא ממש בחינת אנא אמלוך, ומדבר זה נעשה שבירה, שאין ללימודו קיום, בבחינת

נתחייבו כליה, ומזה נמשך ששוכח לימודו. ולעומת זה ענין החזרה מורה שמכניע עצמו ומכיר שאיננו יודע עדיין את סוגיית הגמרא על בוריה, והרי הוא בבחינת עולם התיקון, כי הוא ממש ענין תיקון 'מה' שענינה הכנעה. אמור מעתה, שהחזרה אינה רק מועילה ומשבחת את הלימוד, אלא הופכתו ללימוד אחר לגמרי, שנהפך מבחינה של תוהו לבחינה של תיקון.

מעלת הסגולה מועלת גם על מה שלא חזר

וכמדומה דמטו משמיה דאחד מן הקדושים אשר בארץ המה, בביאור הנפקא מינה אי חזרה הוה ענין טבעי לזיכרון או סגולי. דהיות וענין החזרה הוא סגולה לזיכרון ולא משום חוק הטבע, לכן זה סגולה לזכור גם שאר דברים, ולאו דווקא מה שחוזר עליו עתה.

ועל פי דברינו האמורים יומתק ביותר, דמאחר וענין החזרה הוא ענין של עבודה שמכנים עצמו ומשייך את עצמותו לעולם התיקון, א"כ היות שהוא שייך לעולם התיקון דין הוא שיתקיים לימודו.

הלימוד היכי תימצי שיהיה על מה לחזור

ומרגניתא טבא מרגלא בפומיה של **הגה"ח רבי אליעזר דוד פרידמאן (שליט"א) [זצ"ל]**, דלעולם היה מן הראוי לעסוק תמיד בחזרה, וכל ימיו בעמוד והחזר קאי, רק דהיות ולא שייך לחזור מבלי ללמוד פעם הראשונה, לכך ההכרח ללמוד פעם ראשונה כדי שיהיה על מה לחזור.

ולהאמור מובנים הדברים שפיר, דאופן הלימוד בפעם הראשון אינו דורש השקעת כוחות, ורק בחזרה רואים כמה דבוק הוא בלימוד התורה, שחוזר על הדבר שוב ושוב, שהוא דבר שדורש כוחות ותעצומות.

מעלת דבר קטן הנעשה בצירוף כח הרבים

ויש ללמוד מדברים אלו התחזקות בענין החזרה, וגם בגודל ענין הכנעה, והענין של התחברות ואחדות חברים, והענין של "כולם אהובים כולם ברורים", וצריך לראות

לעסוק יחד בעבודת השי״ת בצוותא חדא, שהוא ענין גדול שעסקו בזה הרבה במקהלות החסידים, ועניינם היה כדי דיתעבד מן דא עולם התיקון. שכל עשייה שמתאספים לעשותה ביחד היא תיקון, משא״כ עבודה שאדם עושה לבדו אף שמביא להרבה מדריגות, מ״מ הוא מעולם התוהו.

והוא דבר נורא, שאף הדבר הקטון ביותר שעושים בציבור, נחשב הוא מעולם התיקון, ומאידך גיסא הדבר הגדול ביותר שעושים ביחיד הוא מעולם התוהו. דהלא איך שיהיה אינו גבוה משירת המלאכים ואף שירת המלאכים ביחיד הוה מעולם התוהו וכנ״ל. ואף שבוודאי ישנו בחינה של עבודה עצמית, ועל דרך ״אם אין אני לי מי לי״, מ״מ הכל תלוי ועומד במדת האחדות שבו שבה נבחן אם הוא מעולם התיקון.

עיקר עבודת ה׳ הוא עצם המלחמה וההתמודדות

יש להזכיר דבריו המחזקים של הרה״ק מהרי״ל אייגר מלובלין באמרי אמת, באומרו שהנה קרא המלאך שמו של יעקב ישראל על שם כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל, ולכאורה אינו מובן, דהא העיקר הוא הניצחון, וא״כ היה לו לקוראו לשון ׳תוכל׳ וכדו׳. ומבאר דחזינן כאן יסוד גדול, שעיקר עבודת השי״ת הוא עצם ה׳שרית׳, עצם המלחמה, ואף אם לא ניצח יש לו את השם ׳ישראל׳, ויש לו את מעלת ישראל. שהניצחון היא מתנת חינם מן השמים.